

Žáci musí vědět, co je na trhu práce čeká

Rozhovor o výuce
odborových témat
v Německu

Nadace Hanse Böcklera (Hans-Böckler-Stiftung) nazvaná podle prvního předsedy Německé odborové konfederace DGB se zabývá především výzkumem a vzděláváním v oblasti odborových témat. Stěžejní hodnotou organizace je spolurozhodování a participace pracujících. Nadace zastřešuje celou řadu aktivit, které sahají od ekonomického a sociálně vědního výzkumu přes stipendijní podporu studentů zabývajících se příbuznými tématy nebo přípravu materiálů pro (odbornou) veřejnost až po podporu projektů zaměřených na participaci zaměstnanců. Nadace je z podstatné části financovaná z honorářů, které odboráři a členové podnikových rad dostávají za své působení v dozorčích radách. Německé odbory díky ní mají k dispozici vědeckou evidenci na míru potřebnou pro svou práci, odborové perspektivy jsou jejím prostřednictvím vnášeny i do odborné a veřejné debaty a tvoří potřebnou protiváhu hlasu byznysu.

Na konci listopadu minulého roku Prahu navštívila **Anke Thielová**, jedna ze zaměstnankyň nadace, která se zúčastnila debaty Rady mladých ČMKOS o pojmání odborů a odborových témat ve školách. Má na starosti projekt, který připravuje odpovídající podklady pro výuku ve školách. V rozhovoru vysvětluje, jak projekt funguje, ale mluví také o aktuálních tématech ze světa práce, jako je digitalizace nebo ekonomika platform.

Jak v Německu probíhá spolupráce odborů se školami a jak vznikla?

Ve školách existuje celá řada aktivit ze strany zaměstnavatelů, za kterými stojí také velké množství peněz a skrze které dostávají zaměstnavatelé do škol své obsahy. To se děje prostřednictvím výukových materiálů, které jsou často spíše reklamou než pokrytím tématu, dále prostřednictvím tzv. expertů, kteří do škol přicházejí a přebírají celé hodiny výuky, děje se to ale také skrze soutěže nebo hry, které podnikatelé organizují. Existuje ještě přímá politická linie, v rámci které se svazy zaměstnavatelů a podnikatelé velmi snaží změnit samotné studijní plány a osnovy na školách. Typickým příkladem je předmět politické-

ho vzdělávání, který se skládá ze sociologie, politologie a ekonomie. Ze strany podnikatelů existuje trvalá snaha rozšířit výuku ekonomie na úkor ostatních složek. To má za následek, že je politické vzdělávání pojímáno jednodimenzionálně, vztahuje se v podstatě jen na ekonomii a člověk si pak klade otázku, kde se vlastně odehrává nějaké kritické vzdělávání. Od výuky politického vzdělávání na školách očekáváme, že vychová dospělé občany, a to je zde ohroženo.

Z těchto důvodů jsme si řekli, že naším úkolem je nabízet určitou protiváhu. Zároveň jsme věděli, že materiály, které naše vzdělávací nadace už tak jako tak vytváří, se ve školách již často používají. Rozhodli jsme se je tedy lépe propojit se školní výukou, určitým způsobem je zjednodušit a didakticky zpracovat.

Funguje to tedy tak, že vy připravíte materiály a učitelé je pak používají?

Ano, my připravujeme výukové materiály. Jsou to různé produkty, které děláme a pak jsou bezplatně přístupné on-line. Jeden takový produkt je například tematický sešit, který má asi padesát nebo šedesát stránek k určitému tématu. Tematické seši-

ty jsou např. o spolurozhodování v rámci pracoviště, globalizaci nebo o světě práce. Je to takový balíček, který popisuje celou danou oblast vyučování. Sešity se dají objednat a my je bezplatně vytiskneme a dodáme. Funguje to velmi dobře a máme silnou zpětnou vazbu. V posledních šesti letech jsme takto dodali 85 000 kusů tematických sešitů.

Jste také v kontaktu s učiteli? Existuje něco jako doplňující vzdělávání učitelů v těchto oblastech?

Na začátku projektu jsme nabízeli i vzdělávání pro učitele. Tehdy to bylo spojené s vysoce aktuálním tématem, totiž finanční krizí z roku 2008, ke které jsme v roce 2012 vydali brožuru. To byl pro nás dobrý začátek, protože tehdy k tomu tématu ještě nebyly žádné materiály. Další vzdělávání pro učitele také téměř nebylo, a když už ano, tak spíše ze strany podnikatelů. Zde jsme byli relativně úspěšní. Nyní přemýšlíme, že uděláme tento rok podobná školení k tématu digitalizace. S tím jsou spojené otázky proměny světa práce, ochrany dat, práce přes internet nebo práce na platformách. Tato témata jsme začali zpracovávat před dvěma lety.

Jaké máte reakce od žáků a učitelů?

Od žáků je jich spíše méně, protože to explicitně není naše cílová skupina. Od učitelů máme velkou zpětnou vazbu. Těší je, že mohou témata ukazovat i z druhé strany, a oceňují také vysokou kvalitu podkladů. Dáváme si záležet na tom, abychom je dělali opravdu dobře. Po stránce obsahu, po didaktické stránce, ale také třeba v tom, že jsou přehledné.

Jak se vyrovnáváte s problémem politizace výuky? Snažíte se témata říkat spíše vědecky, anebo si prostě říkáte: Když podnikatelé zdůrazňují tohle, my zase zdůrazníme druhou stránku věci?

Přesně tak to právě neděláme. Témata a otázky, které si klademe, jsou sice vedeny zájmem a perspektivou zaměstnanců a pracujících, v Německu ale existuje určitý standard politické výuky, podle kterého se orientujeme. Jde o tzv. Beutelbašský konsensus z roku 1976, který vznikl na základě zasedání předních pedagogů politického vzdělávání různých orientací a politického přesvědčení. Tato dohoda se opírá o tři základní body. První je zákaz indoktrinace, podle kterého žák nesmí být nucen k žádnému názoru. Druhým je princip kontroverze, podle kterého témata musí být podávána žákům z různých úhlů pohledu. Třetí je princip orientace na žáka,

Sondy Revue vám ve spolupráci s nadací

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

přináší seriál článků
zaměřených na témata,
o kterých se v ČR
nediskutuje a nepíše.

Anke Thielová je vědecká referentka
Hans-Böckler-Stiftung a vede projekt
Böckler Schule

podle kterého je zásadní řešit ty problémy, které se žáků týkají.

Při přípravě vlastních materiálů postupujete podle těchto principů?

Ano. Z této dohody vycházíme, zároveň ji ale překračujeme. Ve spolupráci s odborníky jsme vypracovali další didaktické principy, podle kterých při přípravě materiálů postupujeme. Témata vybíráme podle aktuálnosti a výuku orientujeme směrem k jednání žáků. Je to dost rozpracovaný koncept, který v takové podobě na straně zaměstnavatelů neznám. Mám pocit, že právě to se setkává na straně učitelů s uznáním.

Zcela zásadní je pro nás také transparentnost. Všichni vědí, kdo materiály připravuje. To u druhé strany také není pravidlem, existují různé nadace, které mají vzdělávání na starost, jsou založeny svazem podnikatelů nebo pojišťovnami, ale školy ani žáci nevědí, kdo za nimi stojí.

Zmínila jste téma digitalizace. Jak tento aktuální problém zpracováváte?

Zásadní pro nás je, aby školy a žáci byli připraveni na to, co je čeká, aby věděli, že se něco mění. Může to být změna k lepšímu i k horšímu, to my nevíme a vědecké názory se na to různí. Důležité ale je, aby tyto změny byly společensky řízeny. Na to klademe důraz, a to je pro nás určitým měřítkem. To, jak to bude vypadat, závisí také na způsobu, jak budou jednotlivci tento proces spoluvytvářet. A zde jsme znovu u tématu spolurozhodování.

Když se bavíme o aktuálních výzvách, můžete uvést příklady, jak se odbory staví k výzvám ekonomiky platform?

Je tu aktuální příklad, totiž doručovací platformy Foodora a Deliveroo – ty jsou v České republice pravděpodobně také. Problematice, která je spojená s těmito platformami, jsme se věnovali právě v rámci tématu spolurozhodování. Je tu současný příklad z německého Kolína, kde lidé pracující v rámci platformy Deliveroo založili minulý rok podnikovou radu. Vedení na to zareagovalo tak, že zrušilo všechny dočasné smlouvy, a teď jsou všichni kurýři na volné noze. Zanikly tak podnikové rady, protože v těch mohou být pouze zaměstnanci. Představili jsme ten příběh ve výukovém materiálu a přecházíme od něj přímo k tématu podnikových rad. Co podnikové rady jsou, jaká mají práva atd. Na příkladu Deliveroo se dá ukázat, co je spolurozhodování a jak konkrétní firma spolurozhodování zamezila tím, že zrušila úvazky se svými zaměstnanci.

Tento příběh ovšem pokračuje, my ho sledujeme a uvidíme, čeho organizování kurýři dosáhnou. Jádro problému je pořád stejné, i když podmínky se mění. Nejde o žádný pevný konkrétní podnik. Jde o aplikaci, která skrze algoritmus určuje, kdy a jak dlouho budu pracovat atd. Ale to, že ti lidé už nejsou po právní stránce zaměstnanci, ale pracují nezávisle, znamená, že nelze vyjednávat určité podmínky a že nemohou stát za svými právy.